

УДК 342.9:328.185:502.131.1

[https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-12\(22\)-395-405](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-12(22)-395-405)

Музика Ярослав Іванович кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права, Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького, м. Львів, <https://orcid.org/0000-0003-4974-9445>

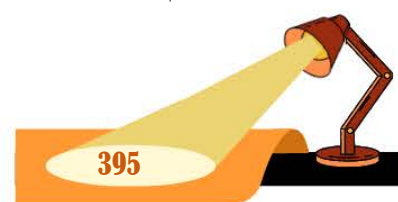
Сірант Мирослава Миколаївна доктор юридичних наук, професор, заступник директора Інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів, <https://orcid.org/0000-0002-9393-2397>

МІЖНАРОДНІ АНТИКОРУПЦІЙНІ КОНВЕНЦІЇ ТА ЇХ РОЛЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Анотація. У статті проведено комплексне наукове дослідження особливостей та правових механізмів імплементації міжнародних антикорупційних стандартів у національну систему природокористування. Автор акцентує увагу на тому, що в умовах глобальних екологічних викликів та євроінтеграційних прагнень України, традиційні моделі контролю за природними ресурсами демонструють свою неефективність через високу корупційну вразливість. У роботі проаналізовано роль фундаментальних міжнародних актів, зокрема Конвенції ООН проти корупції та Орхуської конвенції, як дієвих інструментів подолання інституційної закритості та деструктивної корпоративності в управлінні природним капіталом.

Доведено, що конфлікт між суспільними інтересами щодо збереження довкілля та прагненням окремих фінансово-політичних груп до надприбутків вимагає докорінної трансформації філософії державної влади. Науково обґрунтовано необхідність впровадження багаторівневої системи антикорупційного комплаєнсу, яка охоплює як державний апарат, так і приватний сектор. Ключовим елементом пропонованих змін є перехід від солідарної до персоналізованої відповідальності через створення дворівневої вертикально орієнтованої моделі контролю за аналогією з провідними фінансовими інституціями.

Особливу увагу приділено правовим аспектам авторизації суб'єктів господарювання та запровадженню електронних сервісів («електронних кабінетів»), що дозволить мінімізувати дискреційні повноваження посадових осіб. Автор пропонує інтеграцію системи екологічного управління з механізмами фінансового моніторингу (FATF) для ідентифікації тіньових капіталів у видобувних галузях. У висновках підкреслено, що реалізація цих заходів дозволить перетворити природні ресурси з об'єкта зловживань на прозорий інвестиційний

актив, забезпечуючи конституційні екологічні права громадян та заклавши фундамент для реального сталого розвитку майбутніх поколінь.

Ключові слова: міжнародні антикорупційні конвенції, сталий розвиток, природокористування, екологічна безпека, антикорупційні стандарти, Орхуська конвенція, екологічний комплаєнс, природні ресурси, екологічне право, землекористування, моніторинг.

Muzyka Yaroslav Ivanovych PhD in Law, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Law, Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies of Lviv, Lviv, <https://orcid.org/0000-0003-4974-9445>

Sirant Myroslava Mykolayivna Doctor of Law, Professor, Deputy Director of the Institute of Law, Psychology and Innovative Education of Lviv Polytechnic National University, Lviv, <https://orcid.org/0000-0002-9393-2397>

A NEW PENSION AGENCY WILL EMERGE IN UKRAINE

Abstract. The article presents a comprehensive scientific study of the peculiarities and legal mechanisms for implementing international anti-corruption standards into the national system of natural resource management. The author emphasizes that amidst global environmental challenges and Ukraine's Euro-integration aspirations, traditional models of control over natural resources demonstrate significant inefficiency due to high institutional vulnerability to corruption. The study analyzes the role of fundamental international legal acts, specifically the United Nations Convention against Corruption and the Aarhus Convention, as pivotal instruments for overcoming institutional opacity and destructive corporatism in the management of natural capital.

It is proved that the antagonistic conflict between public interests regarding environmental preservation and the drive of specific financial and political groups for excess profits necessitates a radical transformation of the philosophy of state power. The study scientifically substantiates the need to implement a multi-level system of anti-corruption compliance that covers both the state apparatus and the private sector. A key element of the proposed changes is the transition from "solidary" to personalized responsibility through the creation of a two-level vertically oriented control model, drawing an analogy with the reform of leading financial and social institutions, such as the Pension Treasury.

Special attention is paid to the legal aspects of authorizing business entities and the introduction of digital services ("electronic cabinets"), which will minimize the discretionary powers of officials. The author proposes the integration of the environmental management system with financial monitoring mechanisms (FATF) to

identify shadow capital and "dirty" money flows within extractive industries. In its conclusions, the article underscores that the implementation of these legal measures will allow for the transformation of natural resources from an object of corrupt abuse into a transparent investment asset. This approach ensures the constitutional environmental rights of citizens and lays the necessary legal foundation for the genuine sustainable development of future generations.

Keywords: international anti-corruption conventions, sustainable development, nature management, environmental security, anti-corruption standards, Aarhus Convention, environmental compliance, natural resources, environmental law, land use, monitoring.

Постановка проблеми. Впродовж останніх десятиліть у глобальному масштабі гостро постало питання ефективності управління природними ресурсами та забезпечення екологічної безпеки, що є невід'ємною частиною стратегії сталого розвитку. Процес переходу до раціонального природокористування передбачає створення прозорих механізмів контролю за використанням надр, лісових та водних ресурсів. Проте реалізація цих завдань суттєво гальмується високим рівнем корупції, яка деформує екологічну політику та сприяє виснаженню природного капіталу в інтересах окремих фінансово-політичних груп.

Система міжнародного права фактично відображає спільне прагнення держав протидіяти цьому явищу через запровадження уніфікованих антикорупційних стандартів. Перші фундаментальні кроки на цьому шляху були зроблені з прийняттям Конвенції ООН проти корупції, а також низки регіональних інструментів, що заклали правове підґрунтя для прозорості в державному секторі. Відповідно до цих актів, у багатьох країнах з'явилися нові механізми публічного контролю, що не є суто адміністративними, а базуються на засадах підзвітності та міжнародного моніторингу.

Час, коли управління природними ресурсами вважалося виключно внутрішньою справою держави без належної міжнародної верифікації, минув. Сьогодні запроваджуються багаторівневі системи антикорупційного комплаєнсу, які охоплюють як державні органи, так і приватний сектор, що здійснює експлуатацію природних багатств. Це означає, що держава, гарантуючи екологічні права громадян, частково перекладає відповідальність за дотримання стандартів прозорості на бізнес та інститути громадянського суспільства.

Для відновлення та забезпечення належного рівня екологічного правопорядку необхідним є впровадження антикорупційних інструментів як обов'язкового елемента системи природокористування. Це має на меті мінімізацію ризиків незаконного збагачення на природних ресурсах та збільшення «екологічного коефіцієнта» як головного індикатора достатності заходів зі збереження довкілля. Необхідність ефективного регулювання відносин щодо

видобутку та розподілу ресурсів вимагає чіткого вирішення теоретичних проблем взаємодії антикорупційного законодавства з нормами екологічного права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливі аспекти взаємодії правових систем, механізмів державного управління та протидії корупції у різних сферах суспільного життя висвітлюються такими вченими як: Є. Романенко, А. Нечай, В. Оверчук, а також фундаментальними дослідниками екологічного права та державного адміністрування, зокрема Ю. Шемшученком, Г. Балюк та Н. Малишевою.

Зокрема, у працях Є. Романенка ґрунтовно проаналізовано роль державних інституцій та спеціалізованих комісій у регулюванні фінансових ринків та публічних фондів. Наукові доробки Ю. Шемшученка та Н. Малишевої закладають теоретичний фундамент правової охорони довкілля та інтеграції міжнародних екологічних стандартів у національне законодавство, тоді як у дослідженнях Г. Балюк значна увага приділяється правовим аспектам екологічної безпеки та регулюванню природокористування в умовах сталого розвитку.

Однак, попри значну кількість розробок у сфері загального антикорупційного законодавства та екологічного менеджменту, питання безпосереднього впливу міжнародних антикорупційних конвенцій на ефективність сталого природокористування поки що не систематизовані і розроблені не в повному обсязі. Більшість існуючих праць зосереджена або на кримінально-правових аспектах корупції, або на екологічних стандартах видобутку, тоді як управління процесом інтеграції міжнародних антикорупційних інструментів у природоохоронну сферу в умовах глобальних криз залишається недостатньо дослідженим.

Мета статті – дослідження особливостей та правових механізмів впровадження міжнародних антикорупційних стандартів у сферу природокористування, а також аналіз ролі конвенцій як інструментів забезпечення екологічної безпеки та сталого розвитку в умовах неефективності чинних національних моделей контролю за природними ресурсами.

Виклад основного матеріалу. Останні події новітньої епохи та трансформація міжнародного правопорядку привели до того, що Україна та світова спільнота отримали унікальний історичний шанс змінити підходи до управління природними багатствами, збудувати справедливу та екологічно безпечну модель держави, яку шанують у світі. Проте світоглядний конфлікт між суспільними інтересами щодо збереження довкілля та реальними діями окремих фінансово-політичних груп, що прагнуть до надприбутків через виснаження ресурсів, набув антагоністичних форм.

Сучасний етап трансформації державного управління в Україні, зумовлений євроінтеграційними прагненнями та необхідністю подолання системних криз, вимагає перегляду правових засад функціонування ресурсної бази країни. Як справедливо зазначає Є. Романенко, закритість владних інститутів та деструк-

тивна корпоративність у прийнятті рішень стають джерелом антагоністичного конфлікту між суспільством і державою [1]. У сфері природокористування цей конфлікт проявляється через неефективність національних моделей контролю, що дозволяє фінансово-політичним групам ігнорувати екологічну безпеку заради надприбутків.

Особливої гостроти ця проблема набуває в контексті невідповідності вітчизняного регулювання міжнародним стандартам прозорості, закріпленим у Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості у процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська конвенція) [10]. Даний міжнародно-правовий акт визначає три засадничі «стовпи», які є критично важливими для подолання корупційної герметичності екологічного управління. Перший – право на доступ до екологічної інформації – вимагає від держави не просто пасивного зберігання даних, а активного надання публічного доступу до реєстрів викидів, ліцензійних угод та планів забудови територій. Як зазначає Н. Малишева, право на інформацію є правовим превентивним інструментом, оскільки саме в умовах дефіциту достовірних даних про стан природних ресурсів формується підґрунтя для корупційної дискреції [5].

Другий та третій компоненти Орхуської конвенції – участь громадськості та доступ до правосуддя – створюють правовий механізм «цивільного стримування» корупції. Зокрема, норми Конвенції вимагають залучення громадян до процесу прийняття рішень щодо екологічно небезпечної діяльності ще на ранніх стадіях, коли всі варіанти залишаються відкритими. У вітчизняній практиці цей інструмент часто реалізується формально, що прямо суперечить вимогам Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» та антикорупційним принципам прозорості. Неможливість ефективного оскарження рішень у судах через складність доведення «порушеного екологічного права» нівелює роль громадського контролю, що, на думку Г. Балюк, створює умови для легалізації екологічно шкідливих проєктів через корупційний підкуп експертних установ [6; 10].

Більше того, розширення доступу громадськості до правосуддя з екологічних питань, передбачене статтею 9 Орхуської конвенції, має розглядатися як невід’ємна частина антикорупційної стратегії. Правові бар’єри, такі як високий судовий збір або вузьке трактування процесуальної дієздатності екологічних організацій, фактично захищають корупційні домовленості між бізнесом і чиновниками від судового перегляду. За аналогією з реформуванням фінансових ринків, де прозорість є запорукою інвестиційної привабливості [1], забезпечення повноцінного дотримання Орхуської конвенції в Україні дозволить створити правовий імунітет системи природокористування проти тіншових впливів, трансформуючи закриті адміністративні процедури у відкритий діалог між державою, бізнесом та суспільством».

Брак дієвих правових фільтрів дозволяє суб’єктам владних повноважень приймати рішення в умовах конфлікту інтересів, що прямо суперечить вимогам

Закону України «Про запобігання корупції» [8]. Як зауважує Н. Малишева, правова природа екологічного управління в Україні все ще обтяжена пост-радянським підходом, де держава виступає не як гарант сталого розвитку, а як розпорядник ресурсів з широким колом дискреційних повноважень [5]. Це створює інституційне підґрунтя для тінізації ресурсних ринків та нівелює принцип верховенства права, оскільки чинна законодавча база не містить жорстких запобіжників проти зловживань у сфері екологічного аудиту та моніторингу.

Реалізація стратегії сталого розвитку в сучасних умовах вимагає не лише декларативного проголошення екологічних пріоритетів, а й докорінної трансформації механізмів державного управління через впровадження міжнародних антикорупційних стандартів. Як зазначає Є. Романенко, закритість інститутів влади та корпоративність у прийнятті рішень породжують глибоку недовіру суспільства. У сфері природокористування цей конфлікт набуває антагоністичних форм, де приватні інтереси фінансово-політичних груп часто переважають над екологічною безпекою держави.

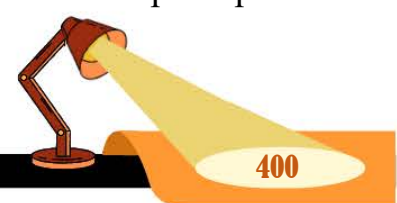
Правовим фундаментом для розв'язання цієї проблеми є інтеграція норм Конвенції ООН проти корупції [2] у вітчизняне екологічне законодавство. Цей аспект має стати базовим елементом оновленої екологічної політики.

Зокрема, стаття 5 Конвенції вимагає від держав розробляти та здійснювати ефективну та скоординовану політику протидії корупції, що в контексті сталого розвитку має трансформуватися у створення прозорих процедур надання прав на спеціальне використання природних ресурсів. Науковий доробок Ю. Шемшученка та Н. Малишевої переконливо доводить, що правова охорона довкілля є фікцією без забезпечення належного рівня підзвітності суб'єктів владних повноважень [4; 5].

За аналогією з реформуванням соціальних систем, де для захисту громадян створюються нові публічні фонди та органи, як-от Пенсійне казначейство, екологічне управління потребує створення дворівневої вертикально орієнтованої моделі контролю. Це передбачає централізоване адміністрування даних про стан природних ресурсів, що дозволить мінімізувати корупційні ризики при видачі дозволів та ліцензій.

Особлива роль у цьому процесі належить правовій регламентації процедур оцінки впливу на довкілля та стратегічної екологічної оцінки, які мають бути захищені від суб'єктивізму посадових осіб. Відповідно до статті 12 Конвенції ООН проти корупції, держави повинні посилювати стандарти бухгалтерського обліку та аудиту в приватному секторі, що безпосередньо стосується надкористувачів та лісокористувачів.

Правова інтеграція цих норм у національний правопорядок вимагає запровадження механізмів автоматичного обміну даними між екологічними реєстрами та базами даних антикорупційних органів. Це дозволить забезпечити

превентивний екологічний нагляд, де будь-яка невідповідність фінансових звітів реальним обсягам видобутку ресурсів автоматично генеруватиме правовий запит на перевірку доброчесності суб'єкта [8; 12].

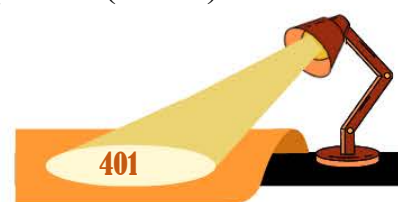
Екологічна безпека прямо залежить від чіткої регламентації прав та обов'язків природокористувачів. Впровадження обов'язкової авторизації суб'єктів господарювання, аналогічно до вимог щодо авторизації компаній у фінансовому секторі, дозволить відсікати недоброчесних гравців ще на етапі доступу до ресурсів. Такий підхід відповідає принципам Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне страхування та Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», оскільки створює умови для «обережного» та раціонального інвестування в екологічні активи.

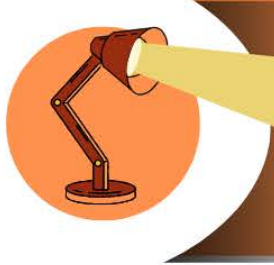
Більше того, запровадження електронних кабінетів учасників системи та відкритих реєстрів, за прикладом персоніфікованого обліку в пенсійній реформі, забезпечить реальний громадський контроль за використанням надр та лісів. Це дозволить наблизити якість державного управління до європейських стандартів, де влада служить людині, а не навпаки. Таким чином, лише через системну інтеграцію антикорупційних інструментів у вертикаль екологічного управління можна забезпечити трансформацію природних ресурсів у потужний інвестиційний ресурс для національної економіки, гарантуючи при цьому гідний рівень життя та безпечно докільля для майбутніх поколінь.

Крім того, правовий механізм імплементації антикорупційних стандартів у систему сталого природокористування передбачає суворе обмеження дискреційних повноважень чиновників. Як підкреслює Г. Балюк, правова визначеність у сфері природокористування досягається через чітке закріплення вичерпного переліку підстав для відмови у наданні дозволів [6]. У цьому контексті положення міжнародних конвенцій виступають як імперативні вказівки для реформування галузевих кодексів (Лісового, Водного, Кодексу про надра), спрямовані на усунення правових лакун, що дозволяють легалізувати незаконно здобуті природні активи під виглядом санітарних рубок чи геологічного вивчення.

Нарешті, правова роль конвенцій проявляється у забезпеченні невідворотності відповідальності через механізми міжнародного співробітництва та повернення активів. Оскільки екологічна корупція часто пов'язана з виведенням капіталів за кордон, інтеграція антикорупційних інструментів дозволяє застосовувати процедури правової допомоги для арешту майна осіб, винних у нанесенні шкоди довкіллю. Це трансформує екологічне право з декларативної галузі на дієвий інструмент економічного примусу до сталого розвитку, де вартість корупційного ризику стає неспівмірною з потенційною вигодою від незаконної експлуатації природних багатств [11; 13]

Важливим аспектом правової трансформації є імплементація стандартів Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) та

рекомендацій Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) щодо запобігання підкупу іноземних посадових осіб у міжнародних ділових операціях [11]. Оскільки корупція у сфері природокористування часто має транскордонний характер, правові механізми захисту довкілля мають бути інтегровані з системою фінансового моніторингу. Це дозволить ідентифікувати «екологічно брудні» капітали та блокувати діяльність суб'єктів, які використовують офшорні юрисдикції для приховування реальних бенефіціарів видобувних компаній. Такий підхід кореспондується з положеннями Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів...» [12], створюючи єдиний контур фінансово-правової та екологічної безпеки.

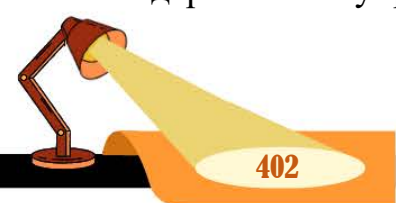
Правова доктрина сталого розвитку, що розробляється у працях Ю. Шемшученка, вимагає запровадження механізму «екологічного застереження» у міжнародних інвестиційних угодах. Це означає, що держава на законодавчому рівні має закріпити пріоритет антикорупційних конвенцій над комерційними інтересами інвесторів, якщо останні порушують норми екологічного правопорядку [4]. Реалізація цього принципу можлива через впровадження обов'язкового антикорупційного аудиту інвестиційних проектів у сфері енергетики та видобутку ресурсів. Таким чином, правова норма стає дієвим запобіжником, що нівелює можливість використання механізмів міжнародного арбітражу для захисту корупційних схем, замаскованих під законну господарську діяльність.

Нарешті, ключовим елементом правової модернізації має стати створення спеціалізованої системи екологічного арбітражу та посилення ролі екологічної прокуратури в межах реалізації положень Конвенції ООН проти корупції. Як зазначає Г. Балюк, ефективність правового регулювання визначається не лише якістю закону, а й невідворотністю відповідальності за його порушення [6].

За аналогією з реформуванням фінансового сектора, де створюються автономні регулятори з широкими повноваженнями, екологічна сфера потребує інституції з високим рівнем правової незалежності, здатної протистояти політичному тиску. Це забезпечить перехід від декларативного проголошення цілей сталого розвитку до реального захисту природних активів, які є матеріальною основою суверенітету та добробуту українського народу.

Якісна реалізація цих норм у національній правовій системі, створить реальні правові гарантії громадського контролю. Це дозволить перетворити природні ресурси з об'єкта корупційних зловживань на стабільний інвестиційний актив, забезпечуючи реалізацію екологічних прав громадян, передбачених Конституцією України, та сталий розвиток для майбутніх поколінь.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє стверджувати, що забезпечення сталого природокористування в Україні в умовах євроінтеграційних процесів неможливе без докорінної трансформації правових механізмів державного управління на засадах міжнародних антикорупційних стандартів.

Встановлено, що ключовою перешкодою на шляху до екологічної безпеки є інституційна закритість та широка дискреція посадових осіб, що створює підґрунтя для корупційної експлуатації природних ресурсів.

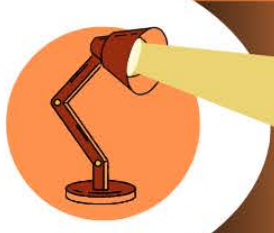
Для подолання цих негативних явищ пропонується реалізація комплексних правових та організаційних заходів, що базуються на системному підході до реформування галузі. Першочерговим кроком має стати створення дворівневої вертикально орієнтованої моделі контролю за використанням природних багатств за аналогією з новими фінансово-соціальними інституціями, зокрема Пенсійним казначейством, що дозволить забезпечити централізоване адміністрування екологічних даних та максимально виключити людський фактор при прийнятті управлінських рішень. Паралельно з цим необхідно запровадити механізми обов'язкової авторизації та антикорупційного аудиту для всіх суб'єктів господарювання, що претендують на спеціальне використання природних ресурсів. Такий «екологічний комплаєнс» стане дієвим фільтром, який дозволить відсікати недоброчесних гравців ще на етапі доступу до ресурсного потенціалу країни.

Важливою складовою реформи є забезпечення реального доступу до екологічного правосуддя через повну імплементацію норм Орхуської конвенції та суттєве посилення ролі інститутів громадянського суспільства в загальній системі екологічного моніторингу. Крім того, ефективність боротьби з екологічною корупцією неможлива без інтеграції системи екологічного управління з механізмами фінансового моніторингу (FATF), що дозволить своєчасно ідентифікувати та блокувати «брудні» капітали, отримані внаслідок незаконної експлуатації надр. У підсумку, реалізація цих пропозицій дозволить перетворити природні ресурси з об'єкта корупційних зловживань на стабільний інвестиційний ресурс, гарантуючи екологічні права громадян, передбачені Конституцією України, та забезпечуючи сталий розвиток і добробут майбутніх поколінь.

Література:

1. Романенко Є. О. Місце та роль Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України в регулюванні діяльності недержавних пенсійних фондів. *Економіка і регіон. Науковий вісник Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка*. 2012. № 1(2). С. 163–166.
2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції : від 31 жовт. 2003 р. (ратифікована Законом України № 251-V від 18.10.2006). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16 (дата звернення: 17.11.2025).
3. Про загальнообов'язкове накопичувальне пенсійне забезпечення : проект Закону України № 2683 від 27.12.2019 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67812 (дата звернення: 17.11.2025).
4. Шемшученко Ю. С. Правові засади екологічної безпеки України : монографія. Київ : Наукова думка, 2018. 320 с.
5. Малишева Н. Р. Гармонізація екологічного законодавства України з правом Європейського Союзу. *Правова держава*. 2019. № 30. С. 112–120.

6. Балюк Г. І. Екологічне право України: Академічний курс : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 848 с.
7. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25 черв. 1991 р. № 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12> (дата звернення: 17.11.2025).
8. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення: 17.11.2025).
9. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 14 січ. 1998 р. № 16/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/16/98-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 17.11.2025).
10. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості у процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська конвенція) : від 25 черв. 1998 р. (ратифікована Законом України № 832-XIV від 06.07.1999). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_015 (дата звернення: 17.11.2025).
11. International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation : FATF Recommendations. URL: <https://www.fatf-gafi.org> (дата звернення: 17.11.2025).
12. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 06 груд. 2019 р. № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20> (дата звернення: 17.11.2025).
13. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 17.11.2025).

References:

1. Romanenko, Ye.O. (2012). Mistse ta rol Derzhavnoi komisii z rehulivannia rynkiv finansovykh posluh Ukrainy v rehulivanni diialnosti nederzhavnykh pensiinykh fondiv [Place and role of the State Commission for Regulation of Financial Services Markets of Ukraine in Regulation of Non-State Pension Funds Activity]. *Ekonomika i rehion. Naukovyi visnyk Poltavskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu imeni Yurii Kondratiuka – Economy and Region. Scientific Bulletin of the Yuri Kondratyuk National Technical University*, 1(2), 163–166 [in Ukrainian].
2. Konventsiiia Orhanizatsii Obiednanykh Natsii proty koruptsii : vid 31 zhovtnia 2003 r. (ratyfikovana Zakonom Ukrainy № 251-V vid 18.10.2006) [United Nations Convention against Corruption from October 31, 2003 (ratified by Law of Ukraine № 251-V from October 18, 2006)]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16 [in Ukrainian].
3. Pro zahalnooboviazkove nakopychualne pensiine zabezpechennia : proiekt Zakonu Ukrainy № 2683 vid 27.12.2019 r. [On Compulsory Cumulative Pension Provision: Draft Law of Ukraine № 2683 from December 27, 2019]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67812 [in Ukrainian].
4. Shemshuchenko, Yu.S. (2018). Pravovi zasady ekolohichnoi bezpeky Ukrainy: monohrafiia [Legal Principles of Environmental Safety of Ukraine: Monograph]. Kyiv : Naukova dumka [in Ukrainian].
5. Malysheva, N.R. (2019). Harmonizatsiia ekolohichnoho zakonodavstva Ukrainy z pravom Yevropeiskoho Soiuzu [Harmonization of Environmental Legislation of Ukraine with EU Law]. *Pravova derzhava – Law-governed State*, 30, 112–120 [in Ukrainian].
6. Baliuk, H.I. (2021). Ekolohichne pravo Ukrainy: Akademichni kurs: pidruchnyk [Environmental Law of Ukraine: Academic Course: Textbook]. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
7. Pro okhoronu navkolyshnoho pryrodnoho seredovyscha: Zakon Ukrainy vid 25 chervnia 1991 r. № 1264-XII [On Environmental Protection: Law of Ukraine from June 25, 1991, № 1264-XII]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12> [in Ukrainian].

8. Pro zapobihannia koruptsii: Zakon Ukrainy vid 14 zhovtnia 2014 r. № 1700-VII [On Prevention of Corruption: Law of Ukraine from October 14, 2014, № 1700-VII]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> [in Ukrainian].

9. Osnovy zakonodavstva Ukrainy pro zahalnooboviazkove derzhavne sotsialne strakhuvannia: Zakon Ukrainy vid 14 sichnia 1998 r. № 16/98-VR [Fundamentals of Legislation of Ukraine on Compulsory State Social Insurance: Law of Ukraine from January 14, 1998, № 16/98-VR]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/16/98-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].

10. Konventsiiia pro dostup do informatsii, uchast hromadskosti u protsesi pryiniattia rishen ta dostup do pravosuddia z pytan, shcho stosuutsia dokillia (Orkhuska konventsiiia) : vid 25 chervnia 1998 r. (ratyfikovana Zakonom Ukrainy № 832-XIV vid 06.07.1999) [Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-making and Access to Justice in Environmental Matters (Aarhus Convention) from June 25, 1998 (ratified by Law of Ukraine № 832-XIV from July 6, 1999)]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_015 [in Ukrainian].

11. International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation : FATF Recommendations. (n.d.). *fatf-gafi.org*. Retrieved from <https://www.fatf-gafi.org> [in English].

12. Pro zapobihannia ta protydiuu lehalizatsii (vidmyvanniu) dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom, finansuvanniu teroryzmu ta finansuvanniu rozpovsiudzhennia zbroi masovoho znyshchennia : Zakon Ukrainy vid 06 hrudnia 2019 r. № 361-IX [On Prevention and Counteraction to Legalization (Laundering) of Proceeds of Crime, Financing of Terrorism and Financing of Proliferation of Weapons of Mass Destruction: Law of Ukraine from December 6, 2019, № 361-IX]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20> [in Ukrainian].

13. Kryminalnyi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 05 kvitnia 2001 r. № 2341-III [Criminal Code of Ukraine: Law of Ukraine from April 5, 2001, № 2341-III]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> [in Ukrainian].

